

Мит о Европи

Прича о Европи номинално започиње са митом о ћерки извесног феничког краља коју је из Мале Азије уграбио Зевс и у обличју белог бика однео на Крит, где су њихови потомци постали месни господари и хероји. Отмица је, како то већ бива у митовима, изазвала ланац догађаја, где су Еуропина браћа, тражећи је по целом Егеју, основала неколико позатих краљевстава, пар у континенталној Хелади. Да прича није без значаја сведочи и чињеница да се у разборито и образовано Херодотово време водила жучна полемика око разлога и извора напетости које су се појавиле између Хелена и варвара, односно „Европе“ и „Азије“, а које су кулмириале за оно време невиђеним крвопролићем Персијских ратова. За самог Халикарнашанина била је ствар грађанског и хеленског образовања да се са хеленског народа „спере љага“ да су „рат светова“ покренули „њихови богови“, погазивши светињу гостопримства и отевши ћерку свог домаћина. Два виђења света била су разапета тада између два женска имена – Јелене и Еуропе. Ако је прва бацила проклетство богова на оне који ће се пар векова након Хомера назвати „варварима“, никако се није могла допустити „релативизација“ која би допустила да се слична неправда у неко доба могла нанети и некоме у „Азији“.

Прошло је од тада много времена и појам „Европе“ растао је и бубрио као квасац, са Крита на континенталну Хеладу, одатле до земље којом тече река Истар (Дунав), а одатле до Хераклових стубова и далеке Хипербореје. У Европи су стасала и српска племена, ту су се описменила, прихватила хришћанску веру и изградила своје прве државе. Срби су вековима чували предање у коме се њихова хришћанска војска нашла „на бранику Европе“, полежавши на Косову пољу и омогућивши остатку „господе ришћанске“ на континенту времена да на крају, уз велике муке, победе мрског завојевача из Азије. И када је дошло време да Србија поново закорачи у стране историје света, њен народ је то учинио намерен да, према стиху најобразованијег Србина оног времена, „покаже Јевропи своје красно лице“. Судбина Србије често се преплитала са судбином Европе, до те мере да је Србија у више наврата била спремна да прихвати судбину Европе као своју сопствену. Нажалост, наклоност тешко да је била обострана.

Зашто је све ово битно? „Европа“ је данас темељни појам, алфа и омега српске абецеде, реч око које се ломе сва копља, ради које се прелазе све границе и пристаје на све поступке, само да би се окитило њеним гордим именом. Ако се старим Грцима

приписивала изрека „хвала Диву што сам рођен као слободан, а не роб; мушкарац, а не жена; и Хелен, а не варварин“, која је имплицирала да бити „роб, жена или варварин“ значи „у најмању руку бити нешто мало мање него човек“, тако би се савременом западном грађанском друштву могла приписати изрека попут: „хвала Богу/срећи/судбини па сам рођен(а) на Западу, а не Истоку (у Трећем или Другом-и-По-Свету); што сам урбан(а)/културан(-на)/прогресиван(-на)/еманципован(а), а не сељобер(-ка)/џибер(-ка)/фукара/затуцан(а); и што сам Американац(-ка)/Европљанин(-ка)/Јапанац(-ка) итд, а не терориста(-киња)/националиста(-киња)/Србин(Српкиња)“. Изрека бесконачно варира из разлога западне бескрајне толеранције, мултикултуралности и политичке коректности, али у основи даје резултате веома блиске оној старој – и даље постоји „блажена група“ која је благословена сваколиким обиљем, срећом и надамте људским правима, наспрам гомиле „осталих“ којима су све те ствари „силом сопствене природе“ ускраћене. Пошто је у својим метаморфозама изрека тешка за памћење, српски евроунијати препевали су је у далеко запаљивију и памтљивију крилатицу „Европа нема алтернативу“.

Европски унутрашњи раздори

Од Херодота наовамо, „припадати Европи“ значило је бити у неком колосалном сукобу – Хеладе против Персије, Рима против варварских хорди, хришћана против пагана. И у наше време „европејство“ није (пасивни) став, оно је (активна) борба – борба против недостојних, примитивних, назадних, нехуманих, нетолерантних суграђана и сународника, чије ће тек потпуно уклањање са лица Европе (било изоловањем и преваспитавањем у „толерантним логорима“ (TOLAG), било протеривањем у „азијске степе“ или физичком ликвидацијом) омогућити да се „европски дух“ оствари у свом пуном потенцијалу и отпочине након хиљадугодишњег напора.

Остварење „Европе која нема алтернативу“ отклизава, међутим, од географске ка идеол ошкој

„европској самосвести“, будући да се, уместо на традиционалне „спољашње непријатеље“ (азијске хорде, афричке дивљаке и сл.) нагласак ставља на унутаревропске поделе

. Савремени Европејци комбинују дух Александра, Наполеона и Хитлера, који доносе барјак слободе, прогреса и цивилизације онима који су уназађени до нечовечности (ако и само да би одиграли своју бедну, патетичну улогу у окретањима зупчаника Новог поретка) са вандалским, провинцијалним менталитетима Енрика Дандола и Ернана Кортеса, док се појмови као што су „азијске хорде“, „оријенталне деспотије“, „ропски менталитет“ и уопште заосталост, неподобност и нечовечност

све чешће и све обухватније примењују на —
Европљане

.

Често се истиче да је развој Европе последица њеног унутрашњег динамизма, стално зараћених малих краљевства у непрекидној борби за опстанак у непријатељском окружењу, суровој клими и значајној оскудици. Подругљиво се смешкајући над призором спаљеног континента, Хари Лајм у „Трећем човеку“ Грејема Грина износи незаборавни монолог у коме истиче како је „тридесет година под Борџијама Италији донело рат, терор, убиства и крвопролиће, али је створило Микеланђела, Леонарда да Винчија и ренесансу“, док је „Швајцарска свету за петсто година мира и демократије подарила сат са кукавицом“. Истина је да су небројени изуми, открића и уметничка дела које је Европа створила, али је такође истина да је вековима „европски дух“ био оличење расизма, ксенофобије, бескрупулозног насиља и империјализма.

Колико су ове црте и даље присутне код грађана Британије, Француске, Белгије и Немачке тешко је рећи, али је извесно да су знатно ограничене њихове физичке могућности да сличне особине манифестују на погубан и разоран начин како су то чинили раније. Али оно што је заједничко и за савремена „уљуђивања“, „цивилизовања“ и „демократизовања“ која се чине у име „Европске породице равноправних народа“ (скраћено ЕУ) јесте да се у име номинално мултикултуралног, толерантног и отвореног друштвеног система свима који су означени као „недостojни“ да постану његови чланови намећу задаци и норме који униформизују и подривају месну културу, који не толеришу ништа што се може означити као „национално“, „традиционално“ или „локално“ (у случају Србије „балканско“), и који затварају све неподобне у „самоизолацију“, попут мајке која своје дете затвара у собу „док се не поправи“, убеђујући га да је он „сам себе“ спречио да изађе напоље и игра се са пријатељима. Европска унија, као она Европа која „нема алтернативу“ у Србији се показује као хомогенизација у име хетерогености, где се ради мултикултуралности одбацује култура, мултиконфесионалности религија, док се у име људских и мањинских права не толеришу никакви испади нетолерантности и суспендују људска права нетолерантних.

Пише: Никола Танасић
среда, 22 октобар 2008 22:52

Идеолошка битка за имена

Није тајна да је европски континент у својим унутрашњим поделама на разновразне „истоке и западе“ упркос свом том прогресу дубоко конзервативан. Баук поделе Римског царства, Велике шизме или Хладне завесе није нешто што се губи преко ноћи, и све те силне линије разграничења су склоне да се поклапају и вечно обнављају, чак и под сасвим новим и неочекиваним идеологијама. Тако су германски варвари обновили „Свето римско царство“, најпрогресивнији народи XX века који су пригрлили напредну идеологију комунизма проглашени су за „дивљаке и ђаволе“ од стране земаља које су ту идеологију изнедриле, а перјанице антифашизма данас су земље под чијим је заставама извршен највећи покољ „нижих раса“ у историји човечанства. У савременој теорији медијског дискурса ово се зове „спиновање“, у народу „извртање истине“, а код Орвела „двомисао“.

Ова двомисао као европски изум (Херодот истиче да је код Персијанаца лаж представљала најстрашнији грех и неизбрисиву срамоту за свакога ко би је изрекао) суштинска је вредност сваког евроеманципатора. Да би се успешно одвијали унутрашњи „интегративни процеси“ потребно је са мржњом гонити говор мржње, екстремним мерама се разрачунавати са екстремизмом, а језиком хрватског и муслиманског шовинизма жигосати све националне (самим тим и шовинистичке) институције српског народа. Ако би заједничко европско огњиште у Бриселу за ритуалну жртву тражило да се без суда похapse недемократски елементи, да се од непросвећених и нетолерантних наставника очисте факултети, па и да се скине глава покојем лајавом и примитивном политичару, ни то није тако страшно. Двомисао значи да је „само слога Србина спасава“ фашистички поклич, а „Србе на врбе“ трагична последица националне неуклопљености Срба у светске токове. Двомисао значи да је „Република Косовија“ неумитна реалност, а Република Српска геноцидна творевина. Двомисао, уопште, значи да је у реду проливати европску крв, докле год се то чини у име Европе.

Име Европе, име демократије, име толеранције – око њих се у данашњој Србији замеће кавга. Јер штитоноше витезова Новог светског поретка, којима је као сатисфакција за то што не могу да седе за софром својих господара дато да могу да се иживљавају над њиховим кметовима по забаченим феудима, субаше европејских дахија и слугерање страних господара немају снаге, умећа и храбрости да се боре за саме ствари, па чак ни за „идеале“. У Србији нема слободе, али ће можда бити „слободног визног режима“. У Србији не влада демократија, у Србији влада „Демократска странка“. У Србији нема Европске уније, али има златних звездица на плавој површини, које

Пише: Никола Танасић
среда, 22 октобар 2008 22:52

светлуцају са сваког ћошка и подсећају све на светлу будућност, које у Србији нема, али има билборда, реклама и скупо одевених политичара који је обећавају. Није битно ко, шта и како ради, битно је само да то чини у име

„Европе“. А ако некоме падне на памет да оспори „правила апликације појмова“ у савременом медијском дискурсу, тај ће бити у најмању руку смешан, ако не жалосно необразован, заслепљен мржњом, умно поремећен, или све наведено.

Европљани и Европејци

Жалосна и понижавајућа чињеница „лингвистичког сепаратизма“ унутар оквира бивше Југославије донела је по српски језик и једну позитивну околност. Са образовањем нових „језичких стандарда“ хрватског, а затим „босанско-бошњачког“, вероватно и црногорског језика, српски језик добио је фабрику нормативних појмова који су му омогућили да прави неке сасвим нове вредносне дистинкције и језички захвата потпуно нове друштвене појаве. Тако је, на пример, „православни фундаментализам“ лансиран из Сарајева да би постао најпопуларнија синтагма свих критичара Српске православне цркве. Слично је „геноцидна творевина“ дерогативни синоним за Републику Српску у београдском „кругу двојке“, као што је појам „Србијанац“, појам којим су Хрвати и босански муслимани тешили своје комшије Србе да „не мисле на њих“ када се грозе над њиховим „балканским примитивизмом“ (такође омиљена загребачка синтагма), постао политички инструмент образовања „војвођанске нације“ и свођења српског народа у Србији на мањину. Слично се у Србији разликује „домољубље“ (хрватски партиотизам) од „родољубља“ (српски патриотизам), „кршћанство“ (католичанство) од „хришћанства“ (православља), или „оток“ (на Јадрану) од „острва“ (на Егеју).

На исти начин, кроатизација „цивилизованог дискурса“ у Србији понудила нам је одличну дистинкцију Европљанин/Европејац. „Европљанин“ је оно што сваки Србин на Балкану географски јесте, што је претпоставка његове вероисповести, групе језика, целе записане и најважнијег дела усмене историје. Србин-Европљанин из средње класе има „европски идентитет“, чита европску литературу, радо посећује европске градове и радије учи енглески, француски, немачки и руски него арапски, кинески, хинду или свахили (мада га и ови језици занимају, што је у складу са његовом европском жеђу за знањем). Србин-Европљанин из слојева сиромашног и обесправљеног становништва нема прилику да чини многе од ствари које би га детерминисале као Европљанина, па ипак гаји своје личне, на сопствени начин обликоване симпатије према далеким земљама и по култури блиским народима нашег континента. Срби-Европљани бранили су Европу од „незнабожаца“ на Косову, они су у њено име устали против „отоманске тираније“, као што су се, ње ради и сопственог образа у њеним очима, 27. марта дигли

Пише: Никола Танасић
среда, 22 октобар 2008 22:52

против потписивања Тројног пакта, који је од Европе правио Германију са колонијама. Бити Европљанин подразумева идентификацију са свима онима који су учествовали у нарочитом појму слободе, сарадње, пријатељства и међусобног надањивања, који је карактеристичан за Стари континент. Бити Европљанин значи осећати се „свој на своме“ од Гибралтара до Урала, и од Босфора до Балтика, и не само тамо, и никако не зато што ће на свим тим местима бити окачене плаве заставице са звездицама.

Европски дух се градио као дух универзализма, бескомпромисности и цивилизацијских достигнућа, и никако није био без мана – европејство којим нас сада доје и „просвећују“ није ништа друго до (у чмали) дух (мало)грађанске (средње) Европе, дух лишен сваке ширине, полета и снаге, помоћу којих је „Стара Европа“ учинила све оно што је велико у њеној историји. Европејац се одређује по томе што је суштински непријатељ свих правих Европљана, бројних народа са својим културама, обичајима, вером, вредностима – он се напиње из петних жила да „денацификује“ Немце и Французе макар толико колико му то у Србији полази за руком са Србима; он дубоко презире Русе, Бјелорусе и све оне народе који одбијају да се подведу под његове шаблоне и препусте његовом „специјалном васпитању“. Европејац се грози скучености национализма и презире државне границе, осим када се оне повлаче око неке угњетаване аутономне покрајине, након неке америчке или натовске „мировне интервенције“. Он уздише за „вихором национализма“ којим су Срби уништили бившу Југославију, али са поносом истиче да је за њега граница Хрватске, Словеније и Косова увек отворена. Он презире националне државе, али идолизује Француску, Немачку, Холандију и обавезно Хрватску, чији су „народи листом далеко културнији и цивилизованији“. Признаје црногорски језик, косовску државу и војвођански идентитет, док на делу игнорише искључиво постојање Србије и Републике Српске (евентуално још Абхазије и Јужне Осетије). Он је за културу оличену у тржним центрима и бутицима страних робних марки, за демократију која слеће хеликоптером у базу окружену бодљикавом жицом, за људска права која имају само они којима она нису привремено одузета из хуманитарних разлога. Европејац је за слободу, али не понижених, угњетених и обесправљених, не „презрених у свету“ који „немају ништа да изгубе осим окова“ – већ за слободу „сексуалног опредељења“, слободу да се на улици парадира развратом и неукусом и слободу да се „удовољава свим жељама“ наочиглед јавности, при чему јавност не само да то треба да трпи, већ и да аплаудира како би стекла властиту улазницу у земљу снова по имену „Европа“.

Европа је (само) алтернатива

Само једна ствар није у реду са претходном сликом. Јасно је да извесна, самопрокламована и јавно до сада неоспорена елита у Србији упорно себе проглашава

за мерило културе и некултуре, укуса и некуса, цивилизованости и нецивилизованости, односно за једине судије урбаности, уљуђености и европодобности. Јасно је и да је у данашњој Србији тешко да неко ван институција постојећег културно-идеолошког поретка може да наметне другачије критеријуме вредности. Али истовремено је ствар слободе и личног интегритета сваког појединца да прихвати или не прихвати „именовање“ које му се послужује. Европејци, у духу своје идеологије, „имају право на своје мишљење“ и о Србима, и о слободи, и о традицији, као што имају право да то мишљење образују на основу уџбеника „повјести Домовинског рата“ у Хрватској или пропагандних памфлета локалних одбора СДА у Босни. Али они грађанима Србије не могу одузети право да буду Европљани, таман толико колико их, уз све своје напоре, не могу учинити „мање људима“ и „мање слободним“ него што су они сами спремни да допусте.

„Европа“ о којој сви толико воде рачуна, којој се улагују и којој песме певају није ништа друго до „Европска унија“. Она представља ексклузивни клуб који намеће своја правила потенцијалним члановима, она прети „самоизоловањем“ свима који неће добровољно да пролазе кроз иницијацију у њене понекад бесмислене ритуале, она, најзад, „нема алтернативу“ у злосутној крилатици српских грађаниста. Ствар је међутим у томе што Европа није исто што и Европска унија и агитовање у прилог једног не може се чинити преко узурпирања појма другог. Било како било, „алтернатива“ ће увек постојати. Млади евроактивисти хоће да поруче како „ЕУ нема алтернативу“, односно да „сви путеви воде у ЕУ“, те се Србија може, било препустити току и завршити пуноправним чланом, било стајати на странпутици без воље и жеље да се било где помери. Ово је, наравно, грубо искривљење стварности и европејска омладина не би крилатицу толико жустро понављала да није потребно да се њеном медијском учесталашћу надокнади унутрашња празнина њеног садржаја.

Наравно да је лаж да је чланство у ЕУ неумитна судбина Србије. Оно чак није извесно ако се у обзир узме сва добра воља грађана Србије да се домогну њеног спасоносног окриља, а свакако је грубо искривљивање стварности представљање било које међународне организације као судбинске и незаобилазне. У ствари, „нема алтернативе“ је типичан поклич обичног екстремизма и радикализма, који „ни са ким не преговара“ и „не узима заробљенике“ на „путу за бољу будућност“. Чак и ако се Европа схвати у свом најширем смислу, тешко да је она нужно судбина српског народа. Срби могу, резигнирани својим суседима и светским моћницима, попут Јевреја одлучити да се врате у прапостојбину, иза Урала, или у иранским висоравнима, где год она била. Исто тако они могу, као што су то небројено пута у историји чинили, а што многи и данас чине, прогласити циљеве и вредности значајније од „Европе“, попут словенства, православља, евроазијства – они могу проповедати идентитет медитеранског басена или балканског полуострва. У свим тим изборима они ће имати доста основа и море алтернатива, од којих ће Европа увек бити једна којој ће се радо окретати и са историјским правом стремити. Та Европа биће, међутим, пре свега прва

алтернатива тупавом, безупитном и папагајском европејству бирократских струкутра ЕУ.

Бити Европљанин сигурно није примамљиво свим Србима, нити свим грађанима Србије – али је вероватно у данашњем тренутку та опција популарнија него икада. Међутим, за учешће у културном, политичком и идеолошком животу континента овдашњем народу није потребна нити позивница, нити дозвола – то је право које су стекли рођењем на просторима с ове стране Хелеспонта. Међутим, бити Европљанин увек је представљало суочавање са унутрашњим европским дилемама и демонима, будући да је Европа сама из себе изнедрила своје најцрње душмане и кумовала својим најмрачнијим тренуцима. У ситуацијама кризе показује се темељно европско опредељење, а оно пре или касније мора доћи у сукоб са улизичким и малограђанским европејством. Политичка самосвест, борба за властите националне интересе, изградња истински суверене републике, заштитнице народа који јој је положио темеље и грађана који је носе на плећима, стварна слобода, стварна демократија, то је, између осталог, европски дух, за који је крајње време да у Србији постане алтернатива ономе што се овде, без права и уз грубо искривљивање речника, Европом назива.

У Београду, 20. октобра 2008. год.